

управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-19#n13>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс. Документ 4651-VI, редакція від 10.09.2022. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/ed20220910#Text>.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-7>

РОЛЬ ГРОМАДСЬКОГО СЕКТОРУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Березняк В. С.

*доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
завідувач кафедри кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Громадський сектор – це конструкт, який не має точних визначень, проте має безліч інтерпретацій. Подекуди в публічному дискурсі для його позначення вживають конструкт «третього сектору». У даних тезах під громадським сектором будемо розуміти простір, в якому одночасно діють громадські організації, громадські рухи, фонди, громадські активісти та інші гравці. Основою громадського сектору виступають, на наш погляд, неурядові громадські організації (НГО). Аналізуючи тенденції розвитку НГО останніх років, зазначимо їх кількісне зростання, розширення сфери інтересів та діяльності, професіоналізацію, поширення тренду об'єднання різних організацій та розширення горизонтальних зв'язків у тимчасових суспільно-важливих проєктах, співробітництво з державними структурами. Зауважимо, що мова тут має йти про реальні потужні НГО, які є драйверами розвитку як громадського суспільства, так і держави в цілому, ініціюють та проводять різноманітні компанії, акції, беруть участь у громадських обговореннях та експертизах, висувають вимоги про зміну законів тощо, тобто впливають на порядок денний.

Захист прав людини – це один з провідних напрямків діяльності багатьох НГО, які виокремлюються в особливий вид «правозахисні організації» [1]. Серед них є частина, фокусом уваги та діяльності яких є Національна поліція. По-перше, це українські осередки міжнародних НГО, наприклад, Amnesty International, яка одним з перших власних напрямків роботи обрала дослідження діяльності української міліції, результати якого презентувала у звітах «Час діяти: катування та жорстоке

поводження із затриманими в міліції» (2005 р.) та «За відсутності складу злочину»: ціна безкарності працівників правоохоронних органів в Україні» (2011 р.) [2].

Знану роль у розуміння проблем, пов'язаних з реалізацією принципу дотримання прав людини Національною поліцією України належить ГО «Харківський інститут соціальних досліджень» (ХІСД), який з 1999 р. працює з даною проблематикою. Спектр роботи ХІСД різноманітний: так, з 2004 р. він здійснює Національний моніторинг незаконного насильства в поліції; опитування громадської думки щодо діяльності поліції у рамках напрямку громадського контролю за діяльністю поліції; реалізували проекти «Поліпшення координації між громадянами, поліцією та місцевою владою задля посилення громадської безпеки», «Базове дослідження і практичний посібник для регіону ОБСЄ “Усунення стимулів застосування тортур”», «Проблеми дискримінації та насильства з боку правоохоронних органів стосовно ЛГБТ» та ін. [3].

ГО «Експертний центр з прав людини» є провідним аналітичним центром у сфері кримінальної юстиції; реалізують програми «Права людини в місцях несвободи», «Права людини і правосуддя», «Безпека громад» та «Право на приватність», у співпраці з Управлінням забезпечення прав людини Національної поліції України здійснили дослідження «Неналежне поведження в діяльності Національної поліції України: прояви, поширеність, причини» (2017 р.), проект «Посилення спроможності працівників поліції у роботі із затриманими під час епідемічних загроз» (2021 р.), видали посібник для поліцейських «Інфекційні хвороби та ризику для роботи поліцейського» (2021 р.), Методичні рекомендації щодо проведення моніторингового візиту НІМ до відділу поліції (2020 р.), багато аналітичних звітів, зокрема моніторингу і оцінки системи Custody records в ІТТ НПУ, Дотримання прав вразливих груп населення у діяльності правоохоронних органів та ін. [4].

Як зазначено на головній сторінці НГО «Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів» (Асоціація УМДПЛ), дана правозахисна НГО здійснює системний всеукраїнський моніторинг дотримання прав людини та основоположних свобод у діяльності правоохоронних органів. Організацію було створено після розформування Управління моніторингу дотримання прав людини в системі МВС України, яке існувало в 2008–2010 рр. [5]. Головна її мета – здійснення дієвого громадського контролю за діяльністю Національної поліції через моніторинг, адвокацію, експертні оцінки. Серед основних досягнень Асоціації УМДПЛ – розробка мобільного додатку «Порадник «Поліція під контролем»», постійний моніторинг «Поліція під контролем», науково-практичне видання «Права людини в діяльності української поліції» та ін.

ГО «Україна без тортур» одним з основних напрямків роботи зазначає «Просування стандартів належного поведження серед персоналу місць несвободи» [6]. ГО «Центр прав людей ZMINA» серед

основних напрямків діяльності відзначає інформування, освіту, моніторинг, аналітику у сфері прав людини» У 2017-2018 рр. ZMINA займалася інформаційною підтримкою розвитку Community Policing в Україні (у партнерстві із Національною поліцією України), протягом 2013–2018 рр. працювала над становленням та розвитком національного превентивного механізму, запобіганням тортур у місцях несвободи [7]. Отже, в Україні склався пул потужних громадських організацій, які впливають на ефективну роботу Національної поліції України [8].

Таким чином, громадський сектор, переважно через НГО, взаємодіє з поліцією за різними напрямками: інформування поліції про очікування громадян, а громадськість – про проблеми та позитивні аспекти діяльності поліції через соціологічні дослідження; адвокація; просвітницькі компанії серед громадян; залучання до тренінгового навчання поліцейських, моніторинг діяльності та громадський контроль (про останній детально розглядається в монографії Р. Миронюка [9]) та ін. Така взаємодія громадського сектору та правоохоронних органів розуміється як співпраця суб'єкта, у якого немає особливих повноважень з суб'єктами, які мають такі повноваження. Перевагою при співпраці є доступ НГО до ресурсів державної інституції та вплив на її поступове реформування. Залучення державними структурами НГО робить її діяльність більш відкритою та прозорою. Ускладнює взаємодію взаємна недовіра між НГО та поліцією, показники якої хоч і знижуються, проте все ж таки є високими; відсутність у НГО можливості впливати на розробку та реалізації політики взаємодії поліції з громадськістю.

Література:

1. Onyshchuk I. Formalization of Human rights to dignified living conditions in international and national legal acts. *Philosophy, Economics and Law Review*. 2021. Volume 1 no. 2. P. 172-182. URL: <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/8224/1/16.pdf> (дата звернення: 11.10.2022).
2. Amnesty International. URL: <https://www.amnesty.org.ua/hto-my/> (дата звернення: 12.10.2022).
3. ГО «Харківський інститут соціальних досліджень». URL: <https://khisr.kharkov.ua/> (дата звернення: 12.10.2022).
4. ГО «Експертний центр з прав людини». URL: <https://ecpl.com.ua/> (дата звернення: 12.10.2022).
5. НГО «Асоціація українських моніторів дотримання прав людини в діяльності правоохоронних органів» (Асоціація УМДПЛ). URL: <https://umdpl.info/about/> (дата звернення: 12.10.2022).
6. ГО «Україна без тортур»: Стратегічний план організації 2017–2022 рр. URL: <https://notorture.org.ua/2017/12/05/strategichnij-plan-organizatsiyi-2017-2022-rr/> (дата звернення: 12.10.2022).
7. ГО «Центр прав людини ZMINA». Діяльність організації. URL: <https://zmina.ua/activities/> (дата звернення: 13.10.2022).

8. Petrenko P., Stetsenko V., Fomenko A., Yunin O., & Shevchenko, S. Legal framework for competitive selection for positions of civil servants under the legislation of Ukraine and European countries. *Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues*. 2019. no. 22(5). P. 1-6. URL: <https://www.abacademies.org/articles/legal-framework-for-competitive-selection-for-positions-of-civil-servants-under-the-legislation-of-ukraine-and-european-countries-8615.html/> (дата звернення: 13.10.2022).

9. Миронюк Р. Громадський контроль за діяльністю поліції : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2020. 134 с.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-271-8-8>

РОЛЬ ВІЙСЬКОВИХ ФЕМІНТИВІВ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Боброва Ю. Ю.

*докторка юридичних наук,
доцентка кафедри міжнародного права
Ужгородського національного університету
м. Ужгород, Україна*

Постановою Кабінету Міністрів України «Питання українського правопису» від 22 травня 2019 року № 437 схвалено Український правопис у новій редакції, розроблений Українською національною комісією з питань правопису. Частиною 3 даного документу покладено на міністерства, інші центральні органи виконавчої влади сприяти використанню Українського правопису в новій редакції в діловодстві, освіті, видавничій справі, сфері телебачення і радіомовлення, інших сферах суспільного життя [1]. Зрозуміло, що і в Збройних Силах України.

Саме у новій редакції правопису § 32 визначено порядок утворення від іменників чоловічого роду іменників на означення осіб жіночої статі за їх професійними, освітніми, посадовими ознаками, сферою діяльності тощо [2], так званих фемінтивів (слова жіночого роду, альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду).

Повернення ділової української мови до використання фемінтивів, пов'язане з актуалізацією в сучасному суспільстві «гендерних питань»; вони створюють умови для забезпечення однакових можливостей рівного ставлення з урахуванням гендеру.

Так, «різною була історія і становище жінки у суспільстві у різні епохи: у певний період чоловіки навіть сумнівались чи взагалі жінка є людиною. У зв'язку з цим, у мові не відображались деякі назви професій